

PIRJO
TUOMINEN
*Muistatko
Marjatan?*

Tammi

PIRJO
TUOMINEN
*Muistatko
Marjatan?*

Jännitysromaani

Kustannusosakeyhtiö Tammi
Helsinki

Pirjo Tuomisen romaanit

- Muistatko Marjatan? (Mailis Sarka -sarja), 2013
Silkkipunos (Mailis Sarka -sarja), 2012
Tuonelan joutsen (Mailis Sarka -sarja), 2011
 Perintömaat, 2010
 Naistenvälssi, 2009
 Kotiopettaja, 2008
Maan nälkä (Satakunta-sarja), 2007
 Alakuloinen romanssi, 2006
 Linnat, 2005
 Vihreät oksat, 2004
Kultavainiot (Satakunta-sarja), 2003
Sillat yli joen (Satakunta-sarja), 2002
Itkevät syvät vedet (Satakunta-sarja), 2001
 Mies metsätieltä, 2000
 Täydellinen nainen, 2000
 Kaarina Hannuntytär, 1999
Tulen pojat, veden tyttäret (Kokemäki-sarja), 1998
 Kuningasväylä (Kokemäki-sarja), 1997
Suuren joen maa (Kokemäki-sarja), 1996
 Hakaniemen kaunis Helene, 1995
 Huvila Aurinkorannikolla, 1994
Ylpeät purjeet (Alaska-sarja), 1993
 Villit vedet (Alaska-sarja), 1992
Hovikosken valtiatar (Suuriruhtinaanmaa-sarja), 1991
Ruukinkartanon rouva (Suuriruhtinaanmaa-sarja), 1990
 Kenraalitar (Suuriruhtinaanmaa-sarja), 1989
 Edustusrouva, 1987
 Herrasmies, 1987
Jälkeemme kukkiva maa, 1986
 Puoliherran huone, 1986
 Nukkeleikki, 1985
 Puhtaana käteen, 1984
Keskeneräinen elämä, 1983
Sinun vuorosi tulee, 1983
 Myrttiseppeleet, 1982
Arvoisa rouva Marie, 1981
 Tuuliajolla, 1980
 Sinisilmä, 1979
Mariaana, Vantaan tytär, 1978

© Littorella ja Kustannusosakeyhtiö Tammi 2013

ISBN 978-951-31-7364-7

Painettu EU:ssa

HENKILÖITÄ

Mailis Sarka, monipuolinen taiteilija
Alan Blackford, professori, maailmanmatkaaja
Robert Blackford, edellisen poika, professori, kirjailija
Harry Wallasvuo, rakastunut vuorineuvos
Ritva Jalonen, hänen taloudenhoitajansa
Eero Elomaa, leskimies, Mailisin tuttava
Maileena Elomaa, hänen tyttärensä ja Mailisin kummityttö
Niko Elomaa, Eeron poika
Anssi Pesu, Mailisin äreä kesänaapuri
Kiira Arola, viehättävä pankinjohtaja
Anu Holm, utelias naapuri
Veli Niskakoski, insinööri

Eskolan perhe Saimaan Kaislasaaressa:

Elina Eskola
Sakari Eskola
Ulla-Maija, heidän tyttärensä, tuleva hammaslääkäri
Kari, heidän poikansa, tuleva juristi

Kirsikkakuu-näytelmän taustavaikuttajat:

Antonina Berg, Nina, rakastettu diiva, pääosan esittäjä ja rahoittaja
Markus Ojala, syrjäytetty ohjaaja
Jouni Sarasto, itsetyytyväinen kirjailija
Petri Lipasti, lavastaja ja puuseppä
Helena Laakso, taitava puvustaja
Jukka Ripovuori, näytelmän nuori sankari

He jotka eivät jatka:

Marjatta Vaskimaa, nuorena nukkunut
Irene Vuori, kivikirkon yksinäinen
Simo Takala, entinen pankinjohtaja 1990-luvulta

1.

Mailis Sarka istui Zürichin lentokentän kahvilassa edessään kahvikupillinen ja kolmikulmainen täytetty leipä. Hän oli liiankin ajoissa ja oli kuvitellut olevansa yksin lähtöhallin portilla odottamassa Finnairin lentoa Helsinkiin, mutta tietysti ajatus oli typerä. Keski-Euroopassa kukaan ei ollut yksin.

Mailis oli ottanut esille matkalukemisensa ja päässyt juuri syventymään tarinaan, kun hän tunsu kosketuksen olkapäällään. Hän käännähti hiukan närkästyneenä, mutta kasvot hänen yläpuolellaan saivat hymyn hypähtämään huulille ja silmiin saakka.

”Ulla-Maija! Sinä täällä! Onpa siitä aikaa!”

Ulla-Maija Eskola, Mailisin serkku, eläkepäiviä viettävä hammaslääkäri, pursui hyvää tuulta. Oli halailtava pontevasti, katsottava pitkään silmiin ja naurettava pelkästä ilosta.

”Sattuipa mukavasti. Olen ollut kollegojen kanssa Alpeja ihailemassa. Entä sinä, mitä teet Zürichissä? Oletko yksin?”

”Juuri nyt olen, mutta koko viime viikon pyörin Robert Blackfordin kanssa Saksassa ja viimein myös Sveitsin puolella.”

Ulla-Maija ei peitellyt uteliaisuuttaan.

”Ja kuka tämä herra mahtaa olla? Uusi ihastus, vai?”

Mailis naurahti. ”Robert on kolmekymmentä vuotta nuorempi.”

”Ei kai se mikään este nykyisin ole.”

Mailis pudisti lyhyttä hopeanväristä tukkaansa. ”On se. Tässä tapauksessa ainakin. Bob on työtoveri. Kuvitin hänen kirjansa, josta saksalaiset haluavat tehdä käännöksen ja julkaista sen saksankielisille markkinoille.”

”Odota, haen kahvia minäkin, ja sitten saat kertoa koko jutun.”

Mailis katseli, miten hänen samanikäinen serkkunsa käveli kahvitiskille ja teki tilauksensa. Ulla-Maija oli pysynyt hoikkana ja ryhdikkäänä, vaikka Mailis tiesi hänen potevan ammattivaivojaan, rasittuneita olkapäitä ja seisomisesta kärsineitä jalkoja. Mutta hänellä ei ollut tapana valitella vaivojaan, ja hän näytti edelleen todella hyvältä ollakseen seitsemissäkymmenissä.

Ulla-Maija kantoi tarjottimen pöydälle ja haki tarjoilutiskiltä lautasliinan ja makeutusainetta. Hän hämmensi kahvikuppiaan ja puraisi leipää.

”Hyvää”, hän sanoi, ”niin kuin kaikki tuntuu olevan tässä maassa.”

”Nämä ihmiset osaavat organisoida. Kun se on tehty hyvin, kaikki muuttuu selkeäksi ja yksinkertaiseksi. Mutta kallista täällä on.”

Ulla-Maija nyökkäsi suu täynnä leipää. Hänen ei tarvinnut kysyä toista kertaa Mailisin työstä, sillä Mailis kertoi itse kuvittamastaan kirjasta, antiikin ajan orjuutta käsittelevästä kansantajuisesta tietoteoksesta. Se oli menestynyt mainiosti englanninkielisillä markkinoilla, ja saksalaiset halusivat kääntää sen Keski-Eurooppaa varten.

Äänekäs miesporukka laskeutui rullaportaita pitkin lähtöportille ja valloitti pari penkkiriviä kuulomatkan päässä. Ulla-Maijan hammaslääkärituttavia saapui myös pieninä ryhminä, ja hän vilkutti heille kahvipöydästään.

”Nuo miehet olivat viime yönä samassa hotellissa kuin me. Missä lienevät olleet aikaisemmin, mutta ryyppyputki oli edelleen päällä. Nolottaa niiden puolesta.”

Mailis katsahti herraseuruetta, miehet olivat samaa ikäluokkaa kuin hän ja Ulla-Maija, mutta heihin tuntui jääneen aimo annos opiskeluajan remuavaa menoa.

”Jospa miehistä tulee tuollaisia omissa joukoissaan”, Mailis tuumi. ”Ikuisia teekkareita ja juristinalkuja. Ei mutta minä-hän tunnen yhden noista! Ilmiselvästi siinä on Simo Takala, vaikka elopainoa on useita kymmeniä kiloja enemmän ja otsalle putoileva hurmauskiehkura on pelkkä muisto vain. Simo tanssitti minua osakunnan hipoissa, väitti olevansa pihkassakin, mutta minä en voinut sietää koko tyyppiä. Juristi hänestä lopulta tuli, vaikka opinnot kangertelivat vuosikausia. Hän oli muistaakseni pankinjohtaja, sai potkut lamavuosina ja aloitti asianajajana. En ole kuullut hänestä mitään vuosikausiin, mutta väliäpä sillä.”

Herrat eivät suoneet silmäystääkään vanhoille rouville, jotka olivat ainakin kaksi sukupolvea liian iäkkäitä heidän makuunsa.

”Jos en vallan erehdy, niin Aasian takamailta ollaan tulossa”, Mailis naurahti. ”Ukkoparat taitavat olla vallan uuvuksissa.”

”Veikkaisin paria infarktia ja hoitojaksoja kotiin päästyä”, Ulla-Maija tokaisi kuivasti. ”Mutta nykykeinoilla vanhakin jaksaa.”

Enempiä ajatuksia naiset eivät meluisalle joukolle suoneet. He järjestivät itselleen istumapaikat rinnakkain koneessa aikoen käyttää edessä olevat vajaat kolme tuntia jutellakseen sydämensä kyllyydestä menneistä ajoista ja nykyhetkestä sillä

ainutlaatuisella tavalla, jonka toisensa lapsesta saakka tunte-
neet naiset hallitsevat.

Finnairin täpötäysi kone nousi sirosti kentältä sukeltaak-
seen pilviin ja jättääkseen taakseen Sveitsin ikivihreät laiturimet
ja koristeelliset kylät.

”Aika hurjalta tuntuu, kuinka nopeasti ylös mennään”, Ulla-
Maija sanoi ihastellen. ”Lensin ensimmäisen kerran joskus vii-
sikymmenluvulla, kun lentoyhteys avattiin Lappeenrannasta
Helsinkiin. Silloin mentiin matalalla, miltei puidenlatvoja
hipoen. Se on niitä harvoja mukavia muistoja, joita minulla
on isästä. Me lensimme kaksin, äiti tuli perässä junalla, koska
ei uskaltanut nousta koneeseen.”

Harvoja mukavia muistoja isästä.

Se vihlaisi Mailisin korvia, mutta hän ei kysynyt enempää.

”Sinä siis aherrat edelleen”, Ulla-Maija vaihtoi puheenai-
hetta.

”Taiteilijan työstä ei jäädä eläkkeelle”, Mailis huokasi.

”Joskus ihmettelen, kun nykyihmiset tuntuvan raatavan
vain päästäkseen mahdollisimman nopeasti irti työstä. Ihanne
taitaisi olla eläköityminen viisikymppisenä. Minusta tämä
vapaaherrattaren elämä on ikävystyttävää, mutta pakko oli
lopettaa, kun kunto petti.”

”Nuo ainakin tuntuvat nauttivan vapaudestaan kuin pahai-
set pojankollit”, Mailis tuhahti, kun Simo Takalan seurue
melusi ja oli lentoemännille niin suureksi vaivaksi kuin mah-
dollista.

”Milloin tulet Kaislasaareen?” Ulla-Maija kysyi. ”Lupaa
tulla ensi kesänä. Mikään ei olisi hauskenpää.”

Kaislasaari.

Sitä Mailis ei unohtaisi koskaan.

2.

Anu Holm heräsi kirkkonummelaisessa paritalossa elokuun ensimmäiseen aamuun. Vielä puoliuunessa hän jo tiesi, ettei päivästä tulisi mukava. Loma oli ohi, ja hänen oli palattava töihin vakuutusalan suuryritykseen.

Kesän talousuutiset masensivat mieliä, joten piti olla tyytyväinen työpaikasta johon palata. Vakuutusrintamalla ei ollut yhtä suurta pelkoa irtisanomisesta kuin monella muulla alalla, mutta mistä sitä koskaan tiesi.

Anu avasi silmänsä ja katseli makuuhuonettaan. Hän asui yksin, ja kaikkialla oli moitteettoman siistiä. Hän oli nähnyt paljon vaivaa sisustaessaan kotiaan, ja myös makuuhuone kelpasi malliesimerkiksi valkoiseen, mustaan, harmaaseen ja luumuun sävytetystä värivalikoimasta.

Vahinko vain, että hän oli yksin ihailemassa sitä.

Anu nousi, venytteli ja käveli haukotellen kylpyhuoneeseen. Peilistä katseli keski-ikäinen nainen, joka siveli huolestuneena muutamaa ryppyä silmäkulmissaan. Ne tuntuivat syventyneen loma-aikana, vai johtuiko se vain päivetyksestä, joka paljasti uusia juonteita?

Keittiö kuului osana avaraan tilaan, joka käsitti koko kaksikerroksisen talon ylemmän kerroksen. Se jatkui ruokailunurkkauksena ja olohuoneena. Keittiön ikkunat avautuivat pohjoiseen, kun taas olohuoneen koko pitkä eteläinen sivu oli lasia. Sen takana oli kookas terassi, Anun lempipaikka näin kesäikaan. Terassin alapuolella sijaitsi suojainen sisäpiha suihkulähteineen ja huolellisesti hoidettuine istutuksineen.

Anu seisoi keittiön ikkunan luona sivelemässä kevytlevitettä leivälle, kun katse kiintyi naapuritalon pihapiiriin. Se kuului pankinjohtaja Simo Takalalle, eläkkeellä olevalle leskimiehelle, jonka kanssa Anu vaihtoi tavatessa muutaman iloisen sanan. Takala oli niitä herroja, jotka elähdyttivät naisten elämää kevyellä flirttailulla.

Takalalla oli matala bungalow-tyyppinen talo, jonka piha rajoittui kallioiseen metsikköön. Talo oli rakennettu seitsemänkymmentäluvulla, jolloin vielä suosittiin sisäuima-altaita, kunnes ensimmäinen öljykriisi pelästytti ihmiset ja altaiden lämmittäminen osoittautui energian haaskaukseksi. Takalaa se ei huolestuttanut: hänellä oli varaa maksaa suuret sähkölaskut, eikä Takala ollut todellakaan mikään maailmanparantaja.

Anulla oli erinomainen näköyhteys osaan Takalan pihamaasta. Autotalli kätki toisen puolen. Takala oleskeli usein pihalla, otti aurinkoa, hoiteli laiskasti kasvimaataan ja grilasi ahkerasti. Hänellä kävi paljon vieraita, ja toisinaan juhlat muodostuivat meluisiksi. Takala pyyteli sitä anteeksi, mutta Anu oli vakuuttanut suhtautuvansa asiaan suopeasti. Hän oleskeli enimmänsä osan vapaa-ajastaan paritalonsa toisella puolella, talossa oli kolminkertaiset ikkunat, ja hän oli oppinut nukkumaan korvatulpat korvissaan Paritalon toisessa asunnossa asuva pariskunta vietti koko kesän mökillään Porkkalan saaristossa, joten Takala oli itse asiassa Anun ainut kesänaapuri.

Edellisenä iltana oli Takalan altaalla ja terassilla jälleen juhlistu. Tänä aamuna pihalle oli ilmestynyt jotakin mustaa ja sotkuista. Anu terästi likinäköisiä silmiään. Piha oli näyttänyt erilaiselta edellisenä päivänä. Hän oli ollut illalla kesäteatterissa ja palannut myöhään. Takalan talolta oli kuulunut edelleen juhlimisen ääniä. Silloin oli ollut jo pimeää, eikä hän ollut viipynyt keittiössä hetkeä pidempään, juonut vain lasillisen piimää ja mennyt nukkumaan ajatellen harmissaan seuraavan aamun aikaista herätystä.

Anu haki kiikarin ja tarkensi näkymää. Hän oli surkea kiikarin käyttäjä eikä saanut edelleenkään selvää siitä, mikä Takalan pihalla näytti niin omituiselta. Hän valitsi kännykästään Simon numeron ja kuuli, miten puhelin äänteli naapuritalossa. Vastaaaja meni päälle, ja Anu jätti viestin pyytäen Simoa soittamaan.

Hänellä oli kiire töihin. Kenties oli järkevää jättää naapuri omaan rauhaansa. Hän kävi suihkussa, pukeutui nopeasti edellispäivänä silittämäänsä valkoiseen puseroon ja pellavaiseen housupukuun. Anu käytti vain niukkaa ehostusta ja teki sen nopeasti kylpyhuoneen peilin edessä. Hän katseli itseään arvostellen. Kevyt meikki peitti silmäkulmien juonteet, ja hän hymyili tyytyväisenä.

Anu meni sisäkautta autotalliin ja varmisti, että lukko sulkeutui hänen takanaan. Autotallin ovi avautui ja sulkeutui kaukosäätimellä, joten sateesta ei tarvinnut piitata. Oli miellyttävää olla kyllin varakas, suoda itselleen mahdollisuus asua puolen miljoonan euron talossa ja ajaa kelvollisella autolla.

Töissä Anu unohti naapurin pihamaan ja muisti sen vasta seisoessaan jälleen keittiössään.

Aurinko oli mennyt pilveen, eikä pihalla ollut tapahtunut mitään muutosta. Takala ei ollut siivonnut sotkujaan eikä ollut soittanutkaan. Oli mentävä tarkastamaan mistä oikein oli kyse.

Anu Holm vaihtoi ylleen farkut ja hihattoman puseron, sillä pilvipeitteestä huolimatta sää tuntui hiostavalta. Hän kiersi talonsa takaa kujalle ja näki Takalan auton olevan autokatoksessa. Hän soitti ovikelloa ja odotti. Toinenkaan soitto ei tuonut miestä ovelle. Anu lähti kiertämään autokatosta ja autotallia, jossa Takala säilytti päältä ajettavaa nurmikonleikkuria ja moottorikelkkaa. Autotallin seinä jatkui korkeana aitana. Kotona Anu näki sen yli ikkunastaan, mutta pihalla hän oli siihen liian lyhyt. Hänen oli jatkettava matkaa metsänrajaan saakka. Siinä oli vain matala aita ja pieni portti, jonka kautta johti talosta kapea polku kalliolle.

Anu avasi portin ja käveli sisäpihaa kohti laattakäytävää pitkin. Keskellä terassia lojui jokin musta säkki tai mattokäärö, ja sen ympärillä oli karrelle palanut puutarhapöytä ja tuoleja. Takalan suuri kaasugrilli seiso vieressä rähjäisen näköisenä. Kaasupulloa ei näkynyt, ja miksi olisikaan, eihän Takala ollut edes yrittänyt käyttää loistolaitostaan. Pieni pallogrilli oli kaatunut, ja hiiliä lojui pitkin terassin lattiaa.

Anu meni lähemmäs. Hänen silmänsä kapenivat inhosta, ja hän peitti kädellään suunsa ja nenänsä. Haju sai hänet voimaan pahoin. Hän ei pystynyt katsomaan yhtään pidempään, vaan pakeni portista ja joutui antamaan periksi pahoinvoinnilleen kallion reunassa. Vesi valui silmistä kun hän juoksi kompastellen pihan ympäri kotia kohti. Ennen kuin hän pääsi sisälle, hän pysähtyi, poimi kännykän taskustaan ja soitti hätänumeroon. Olen vakuutusalan ihminen, Anu hoki itselleen, minun täytyy ymmärtää toimia oikein ja järkevästi.

Kesti aikansa, ennen kuin poliisiauto saapui. Anu oli vahatinut kapeaa katua, jonka päässä sekä Takalan talo että Anun paritalo seisoivat. Hän meni ulos ja ehti paikalle poliisien noustessa autosta. Hän oli päättänyt esiintyä viileänä ja asiallisena heittäytymättä hysteeriseksi. Hän antoi poliisien soittaa Taka-

lan ovikelloa ennen kuin lähti ohjaamaan heitä tontin ympäri takaportille. Matkalla hän kertoi, mitä oli nähnyt aamulla ja mitä oli kuullut edellisenä iltana. Hän ilmoitti samaan hengen-vetoon, ettei tiennyt asiasta sen enempää. Hän jäi seisomaan portin lähelle ja katseli, miten poliisit menivät mustaksi pala-neelle paikalle ja kumartuivat katsomaan maassa lojuvaa käärröä.

Hän odotti kunnes toinen poliiseista tuli takaisin kalpeana ja ilmeisen huonovointisena. Kasvot kivikovina hän kirjoitti muistiin Anun yhteystiedot ja kertoi, että Anu oli vapaa pois-tumaan. Toinen poliisi puhui oven luona puhelimeen. Anu oli pakahtua uteliaisuudesta, mutta lähti kotiin vain kiivetäkseen yläkertaan ja seisoakseen keittiön ikkunassa katselemassa, mitä Takalan pihalla tapahtui. Ikävä kyllä hän ei kyennyt näke-mään paikalle saapuvia autoja eikä todistamaan, mitä autotal-lin takana puuhattiin. Varmalta silti näytti, että pankinjohtaja oli poistunut elävien kirjoista.

Anu huokasi, kaatoi itselleen tukevan konjakkipaukun ja istuutui terassille. Oli viileää, ilta pimeni, ja hän istui kauan huopaan kietoutuneena odottaen puhelinsoittoa poliisilta.

Se tuli vasta kun tieto pankinjohtaja, ekonomi, varatuomari Simo Takalan traagisesta kuolemasta oli jo ennättänyt uuti-siin. Nimeä ei tietenkään mainittu, mutta kerrottiin lyhyesti, että mieshenkilö oli palanut kuoliaaksi kirkkonummelaisessa talossa ilmeisesti palavan savukkeen sytytettyä hänen vaat-teensa tuleen.

Anu Holm peitti suunsa kädellään. Etova haju palautui muistiin. Vatsasta nousi oksennus, ja hänen oli juostava ala-kerran vierasvessaan. Hän pikemmin kuvitteli kuin muisti, miltä käärrö oli näyttänyt. Päästyään jaloilleen ja huuhdeltuaan moneen kertaan suunsa hän meni keittiöön, laski sälekaihti-met alas ja tiesi, että asuinpaikan viehätys oli kadonnut kenties ikiajoiksi.

*Kesä 1958. Hulmuavia helmoja,
kesäheiloja ja aurinkoisia päiviä.
Ja järkyttävä onnettomuus,
jonka varjo heittyy nykypäivään asti.*

Mailis Sarka, virkeä eläkeläinen ja taiteilija, saa tehtäväkseen suunnitella lavasteet ja puvut Mailisin nuoruudenystävän, diiva Nina Bergin, ohjaamaan näytelmään. Kunnianhimoinen ohjaaja ei ole helpoin ystävä eikä työtoveri, mutta hänen vaihtelevaa rakkauselämäänsä on viihdyttävää seurata.

Mailisin ajatukset palaavat nuoruuden kesään, jolloin Ninan luokkatoveri Marjatta hukkuu tyttöjen yhteisellä purjehdusretkellä. Pohdittavaa riittää nykyhetkessäkin, kun kummallisten ja järkyttävien kuolemien sarja ravistaa Mailisin ja hänen lähipiirinsä elämää. Vasta menneisyyden maisemissa Saimaalla johtolangoista muodostuu karmaiseva kuvio, jonka paljastumisella on tuhoisia seurauksia.

Pirjo Tuominen tarjoilee uutuudessaan arvoituksellisia tapahtumia, yllättäviä käännteitä sekä viihdyttävää ihmishuhdekuvausta.

